

Sygn. akt III Ko 384/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 stycznia 2015 roku

Sąd Okręgowy w Białymstoku III Wydział Karny w składzie:

Przewodniczący: SSO Wiesław Żywolewski – ref.

Sędziowie: SSO Izabela Komarzevska

SSO Mariusz Kurowski

Protokolant: Monika Krajewska

przy udziale prokuratora Jerzego Duńca

po rozpoznaniu w dniu 9 stycznia 2015r,

sprawy J. N. (1)

z wniosku **N. P.** oraz **J. N. (1)** syna J.

o odszkodowanie i zadośćuczynienie

na podstawie art. 11 ust. 2 ustawy z dnia 23 lutego 1991 roku o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (DZ. U. Nr 34, poz.149 z późniejszymi zmianami)

I. Zasądza od Skarbu Państwa na rzecz N. P. i J. N. (1) kwoty po 60.000 (sześćdziesiąt tysięcy) złotych tytułem zadośćuczynienia z ustawowymi odsetkami w wysokości 13% w stosunku rocznym płatnymi od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty.

II. W pozostałym zakresie wniosek oddala.

III. Zasądza od Skarbu Państwa na rzecz adw. Z. K. kwotę 168zł (sto sześćdziesiąt osiem złotych) oraz 23 % podatku VAT od wyżej wymienionej kwoty tytułem poniesionych kosztów zastępstwa procesowego udzielonego z urzędu.

IV. Zasądza od Skarbu Państwa na rzecz adw. A. S. kwotę 144 zł (sto czterdzieści cztery złote) oraz 23 % podatku VAT od wyżej wymienionej kwoty tytułem poniesionych kosztów zastępstwa procesowego udzielonego z urzędu.

V. Kosztami procesu obciąża Skarb Państwa.

Sygn. akt III Ko 384/14

UZASADNIENIE

W dniu 19.04.2013 roku do Sądu Okręgowego w Białymstoku wpłynął wniosek N. P. o zasądzenie na jej rzecz od Skarbu Państwa odszkodowania za doznaną szkodę i zadośćuczynienia za doznaną krzywdę w łącznej kwocie 300.000 zł związaną z zamordowaniem jej męża J. N. (1) przez funkcjonariuszy (...) z uwagi na jego działalność niepodległościową.

Roszczenia swoje wnioskodawczyni opiera na ustawie z dnia 23 lutego 1991 roku o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego.

W uzasadnieniu wniosku N. P. podała okoliczności zabicia jej męża J. N. (1) przez funkcjonariuszy państwa komunistycznego, opisując swe przeżycia emocjonalne z tym związane. Wskazała, iż śmierć męża była powodem jej załamania nerwowego i przyczyną wielu chorób, z którymi boryka się do dnia dzisiejszego. W jej ocenie śmierć męża przyczyniła się również do pogorszenia jej sytuacji materialnej. Była nadto wielokrotnie szykanowana i represjonowana z powodu działalności niepodległościowej jej męża.

Na rozprawie w dniu 11 września 2013 roku ujawniła się dodatkowa osoba uprawniona do rekompensaty za śmierć represjonowanego- syn wnioskodawczyni i zmarłego J. N. (1)J. N. (1). W związku z powyższym N. P. pismem z dnia 18.03.2014 r. wniosła o podwojenie żądanie.

Pełnomocnik N. P. na rozprawie w dniu 9 stycznia 2015 roku sprecyzował, iż podtrzymuje wniosek o zasądzenie odszkodowania w wysokości 100.000 złotych i zadośćuczynienia w kwocie 300.000 złotych. Na rozprawie w dniu 9 stycznia 2015 roku pełnomocnik wnioskodawczyni sprecyzował roszczenie odnośnie odsetek ustawowych.

Pełnomocnik wnioskodawcy J. N. (1) w dniu 23.12.2014 roku wniósł o zasądzenie od Skarbu Państwa na rzecz wnioskodawców J. N. (1) oraz N. P. kwot po 500 000 złotych tytułem zadośćuczynienia z ustawowymi odsetkami w wysokości 13 % w stosunku rocznym płatnymi od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty.

W uzasadnieniu wniosku wskazał, iż żądana kwota jest adekwatna do ogółu cierpień fizycznych i psychicznych, jakich doznał J. N. (1). Rozmiar krzywdy w ocenie pełnomocnika jest bardzo wysoki z uwagi na skutek w postaci pozbawienia życia represjonowanego. Wskazał na młody wiek zamordowanego mężczyzny, pozostawienie żony i 6 letniego syna, a nadto uprzednie dwukrotne pozbawienie wolności.

Sąd ustalił, co następuje:

J. N. (1), urodzony w dniu (...), w wieku 29 lat zawarł związek małżeński z N. P., z domu A., urodzoną (...). Młoda para zamieszkała z rodzicami N. P. we wsi S.. W dniu 10 maja 1940 roku wymienionym urodził się syn- J. N. (1). Rodzina utrzymywała się z prac rolnych na 12 ha gospodarstwie, które w głównej mierze wykonywał represjonowany. Praca na roli była jego jedynym zajęciem, albowiem wymieniony nie miał wykształcenia. Na gospodarstwie rodzina hodowała zwierzęta oraz uprawiała pole. J. N. (1) przynależał do organizacji niepodległościowej. Aktywnie uczestniczył w działalności niepodległościowej, organizując wyżywienie i schronienie dla działaczy (...), czy też broniąc okolicznych mieszkańców przed nocnymi kradzieżami organizowanymi przez szabrowników. Z powodu tej działalności był dwukrotnie zatrzymywany przez funkcjonariuszy służb bezpieczeństwa. W trakcie dwukrotnych, dwutygodniowych izolacji był wielokrotnie bity, często po uprzednim założeniu worka na głowę, celem spotęgowania zastraszenia. W dniu 2 stycznia 1946 roku w środku nocy, w obecności żony, sześciolatniego wówczas syna i teściów ponownie został zabrany z domu w S. przez funkcjonariuszy (...) w S.. Nie pozwolono mu się ubrać odpowiednio do pory roku, mimo iż na zewnątrz było wyjątkowo zimno (-20 stopni C). N. P. próbowała wyjść razem z mężem, ale zagrożono jej przestrzeleniem nóg. Po godzinie od wyprowadzenia J. N. (1), kobieta usłyszała, dochodzące z lasu, strzały. Zbezczeszczone ciało jej męża, zostało odnalezione po intensywnych poszukiwaniach, dopiero po dwóch tygodniach. Ciało miało odcięta głowę i wydłubane oczy.

Powyższych ustaleń faktycznych Sąd dokonał na podstawie: zeznań świadków N. P. (k.89-92, k.146v), E. P. (k.94-96, k.146v), W. N. (k.96, k. 146v), odpisu postanowienia o umorzeniu śledztwa z dnia 11.09.2012 r. (k. 3-23) oraz akt sprawy (...) Instytutu Pamięci Narodowej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, postanowienia w sprawie (...) (k.36) oraz materiałów z akt sprawy (...) (k.53-59), odpisu postanowienia w sprawie (...) (k.73), odpisu skróconego aktu urodzenia J. N. (1) (k.85).

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

W ocenie Sądu wnioski N. P. oraz J. N. (1) okazały się częściowo zasadne w zakresie zadośćuczynienia. Sąd nie podzielił wniosku N. P. w zakresie odszkodowania i wskazane w obu wnioskach wysokości kwot zadośćuczynienia uznał za znacząco wygórowane.

Podstawą materialnoprawną żądań wnioskodawców niewątpliwie są przepisy ustawy z dnia 23 lutego 1991 roku o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (dz. U. z 2014 r. poz.1851). Zgodnie z art. 8 ust.1 powołanej ustawy osobie, wobec której stwierdzono nieważność orzeczenia albo wydano decyzję o internowaniu w związku z wprowadzeniem w dniu 13 grudnia 1981 r. w Polsce stanu wojennego, przysługuje od Skarbu Państwa odszkodowanie za poniesioną szkodę i zadośćuczynienie za doznaną krzywdę wynikłe z wykonania orzeczenia albo decyzji. W razie śmierci tej osoby uprawnienie to przechodzi na małżonka, dzieci i rodziców. Przepisy ustawy lutowej w art. 11 ust. 2 pozwalają wyjątkowo na dochodzenie odszkodowania i zadośćuczynienia za represje związane z działalnością na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego nawet wówczas, gdy wobec takiej osoby nie toczyło się żadne postępowanie, a mimo tego w ramach represji osoby te zostały pozbawione życia lub wolności, gdyż najczęściej były to represje pozbawione jakichkolwiek podstaw prawnych w wyniku czego nie mogło toczyć się postępowanie zakończone orzeczeniem wymagającym unieważnienia. Odszkodowanie i zadośćuczynienie w stosunku do osób, co do których nie wydano żadnego orzeczenia przysługuje, gdy śmierć represjonowanego pozostaje w związku z represjami za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego, a więc przysługuje tym osobom, które prowadziły działalność niepodległościową i za to - lub z tego powodu były represjonowane, przy czym przez pojęcie "represji" o której mowa w art. 1 ust. 2 ustawy lutowej uznaje się wszelkie formy prześladowania będące następstwem działalności określonej w art. 1 ust. 1.

Zgodnie z dyspozycją przepisu art. 11 ust. 2 w zw. z art. 1 ust. 1 ustawy lutowej oznacza to konieczność łącznego ustalenia, czy osoba pozbawiona życia prowadziła działalność niepodległościową i czy pozbawienie jej życia nastąpiło w wyniku toczącego się przeciwko niej postępowania (choćby jego namiastki) i stanowiło skutek jej represjonowania przez polskie organy ścigania i wymiaru sprawiedliwości lub organy pozasądowe (por. post. SA w Lublinie z dnia 21 kwietnia 1999 r., II AKz 92/99).

Materiał aktowy wykazał jednoznacznie, iż dwukrotne pozbawienie wolności J. N. (1) połączone ze stosowaniem przemocy wobec niego oraz pozbawienie go życia w dniu 2 stycznia 1946 r. po zatrzymaniu przez funkcjonariuszy państwa komunistycznego, było skutkiem jego represjonowania za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego. Zeznający w sprawie świadkowie N. P.(k.89-92) na podstawie zapamiętanych faktów oraz E. P.(k.94-96)-bazując w tym zakresie na zasłyszanych od matki informacjach, wskazali na okoliczności pozwalające uznać, iż J. N. (1) był aktywnym działaczem na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego. Ich zeznania potwierdzały określone szczegóły niniejszej działalności, przede wszystkim ukrywanie i organizowanie wyżywienia dla działaczy (...). Potwierdzeniem działalności niepodległościowej J. N. (1) są nadto dokumenty zgromadzone przez Oddziałową Komisję Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu IPN w B.. W toku śledztwa ustalono, że to działalność niepodległościowa wymienionego miała bezpośredni związek z represjami i jego śmiercią. Okoliczność śmierci represjonowanego (odnalezienie ciała bez głowy), aczkolwiek bazując wyłącznie na wiedzy zasłyszanej od swego męża-syna represjonowanego, potwierdził również świadek W. N.(k.96).

Przesłanki z art. 11 ust. 1 i 2 w zw. z art. 1 ust 1 ustawy lutowej zostały zatem niewątpliwie spełnione. J. N. (1) miałby zatem, gdyby żył uprawnienia do występowania o roszczenia na podstawie niniejszej ustawy. Represjonowany zmarł zaś w dniu (...)r. Tym samym w jego prawa wstąpił żona N. P.i ich syn J. N. (1). Okoliczności zawarcia małżeństwa oraz urodzenia syna zostały w sprawie wykazane zgromadzonymi w aktach dokumentami z akt sprawy (...) (k.53-59), odpisem postanowienia w sprawie (...) o ustalenie zawarcia małżeństwa (k.73), odpisem skróconego aktu urodzenia J. N. (1)(k.85).

Na wstępie dalszych rozważań wskazać należy, iż w sprawie o odszkodowanie i zadośćuczynienie na gruncie ustawy lutowej znaczenie mają wyłącznie doznania represjonowanego, a nie doznania jego osób bliskich. Osoby po nim pozostałe wstępują jedynie w jego prawa (vide: Sąd Najwyższy uchwała z dnia 5.10.1995 r. w sprawie I KZP 23/95,

OSNKW 1995/11-12/73, Lex nr 20778, uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 27 stycznia 1993 r., I KZP 35/92, OSNKW 1993, z. 3-4, poz. 16, OSNKW 1993/3-4/16, lex nr 20572, postanowienie Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 5 lipca 1996 roku, II AKz 227/96, KZS 7-8/96 poz. 69, Wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 29 grudnia 2011 r., w sprawie o sygn. akt II AKa 209/11, KZS 2012/1/32, Lex 1147605).

Sąd analizował zatem jedynie szkodę J. N. (1), będącą skutkiem jego działalność niepodległościowej.

Wnioskodawczyni N. P. domagała się odszkodowania i zadośćuczynienia. Wnioskodawca J. N. (1) wyłącznie zadośćuczynienia. Sąd uznał jednak w okolicznościach niniejszej sprawy roszczenie o odszkodowanie za całkowicie niezasadne.

Żądanie odszkodowania dochodzonego na podstawie ustawy o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego, jest roszczeniem o charakterze cywilnym i na tej podstawie represjonowanemu przysługuje odszkodowanie za szkodę materialną. Szkada, która winna zostać przez Skarb Państwa naprawiona, obejmuje, stosownie do treści art. 361 § 2 k.c., straty poniesione przez poszkodowanego (damnum emergens) oraz utracone przez niego korzyści (lucrum cessans), albowiem ustawa z 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego nie zawiera odmiennych uregulowań w zakresie określenia wysokości szkody (...) (tak: Sąd Apelacyjny w Lublinie w wyroku z dnia 15 grudnia 2005 r., w sprawie o sygn. akt II AKa 272/05, LEX nr 166032, OSA 2006/10/56, KZS 2006/11/95, KZS 2007/1/93, Wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 17 maja 2013 r. w sprawie II AKa 147/13, LEX nr 1331171). Odszkodowanie ma charakter kompensacyjny, a co za tym idzie prowadzi ono do wyrównania stanu majątkowego jaki zaistniałby, gdyby niekorzystne dla represjonowanego okoliczności, w postaci pozbawienia wolności i w tym wypadku śmierci, nie zaistniałyby. W ocenie Sądu na gruncie niniejszej sprawy szkoda materialna nie zaistniała. Wnioskodawczyni nie wykazała żadnej szkody materialnej. Zarówno przed śmiercią represjonowanego, jak i po jego śmierci gospodarstwo rolne stanowiło jedyne źródło utrzymania rodziny, przy uwzględnieniu początkowo pięciu osób mieszkających na gospodarstwie, a następnie czterech osób. Szkody materialnej nie stanowi zaś fakt, iż N. P. musiała włożyć więcej swojej pracy w utrzymanie gospodarstwa.

Ustalając wysokość zadośćuczynienia na rzecz obu wnioskodawców za doznaną krzywdę Sąd miał na uwadze, iż zadośćuczynienie winno być „odpowiednie” do poniesionej krzywdy. Ma ono odzwierciedlać rzeczywiście doznaną przez osobę represjonowaną krzywdę i służyć jej skompensowaniu. Krzywda ta, zgodnie z treścią art. 8 ust. 2a ustawy lutowej musi być efektem represji. Oceniając rozmiar krzywdy jako znaczny Sąd miał na uwadze, iż J. N. (1) był już w 1944 roku dwukrotnie pozbawiany wolności, przetrzymywany każdorazowo przez okres 2 tygodni, a w czasie tym stosowano względem niego intensywną przemoc. Był to niewątpliwie sposób represji. Z zeznań świadków wynika, iż represjonowany wracał do domu z „czarnymi plecami”, a w trakcie przesłuchań nakładano mu na głowę worek. Jako wyjątkowo dramatyczne Sąd ocenił zwłaszcza okoliczności bezpośrednio poprzedzające zatrzymanie represjonowanego i wyprowadzenie go w dniu 2 stycznia 1946 roku. Niewątpliwie zabranie młodego (29 letniego) mężczyzny, na oczach żony i niespełna sześciolatniego dziecka, po uprzednim zastosowaniu przemocy (uderzeniu stołkiem), po groźeniu jego żonie przestrzeleniem nóg, stanowiło dla represjonowanego zapewne dodatkową udrękę. Nie bez znaczenia są również pozostałe przedmiotowe okoliczności zatrzymania – zabranie wymienionego bez stosownego ubrania na wysoki mróz (zarzucił na siebie tylko kożuch i włożył na bose stopy drewniaki) oraz w porze nocnej. Rozmiar krzywdy potęgują też okoliczności jego śmierci. Został zastrzelony w lesie i tam pozostawiono jego ciało. Ciało zostało znalezione bez głowy i z wydlubanymi oczami po dwóch tygodniach od śmierci. Okoliczności porzucenia zwłok, niezawiadomienie rodziny, celem umożliwienia im pochówku zmarłego potęgują poczucie krzywdy.

Z tych względów zasadne jest, w ocenie Sądu, zasądzenie kwoty po 60.000 złotych tytułem zadośćuczynienia dla każdego z wnioskodawców. Wnioskodawcy domagali się tytułem zadośćuczynienia kwot znacznie wyższych, jednakże Sąd uznał niniejsze kwoty za znacznie wygórowane. Jakkolwiek Sąd miał na uwadze, iż z uwagi na skutek represji w postaci śmierć działacza niepodległościowego, zrekompensowanie powstałej krzywdy jest niezmiernie trudne. Życie człowieka niewątpliwie trudno przeliczyć na pieniądze. Sąd miał jednak na uwadze, że pewne minimalne

ryzyko wystąpienia tragicznych skutków represjonowany wziął na siebie decydując się na działalność patriotyczną. W tej sytuacji nie sposób pomijać, że zadośćuczynienie ma rekompensować krzywdę represjonowanego, a nie osób mu bliskich, dla których niewątpliwie śmierć ojca, czy męża jest ogromnym cierpieniem. Zadośćuczynienie nie może zaś prowadzić do nadmiernego wzbogacenia. Marginalnie zatem należy zauważyć, iż represjonowany nie był osobą zamożną, nie posiadał wykształcenia, pracował na 12 ha gospodarstwie teściów, nie posiadał własnego majątku. Dochód z gospodarstwa pozwalał niewątpliwie utrzymać pięćosobową rodzinę. Mając na uwadze przekaz historyczny z czasów powojennych, nie sposób uznać jednak za wiarygodną tezę E. P. o znacznej rentowności gospodarstwa przed śmiercią męża jego matki. Tym samym zasądzona kwota zadośćuczynienia, jako uwzględniająca zakres i charakter doznanych krzywd przez J. N. (1), stanowiłaby zapewne dla niego odczuwalną wartość ekonomiczną. Nie sposób pomijać, iż był to człowiek młody, bez wykształcenia, praca na bieżąco na gospodarstwie nie umożliwiała mu, zwłaszcza w okresie powojennym, gromadzenia oszczędności.

Analizując wysokość krzywdy Sąd uzupełniająco posiłkował się również kryteriami obiektywnymi - współczesnymi standardami społeczeństwa, aktualnymi warunkami życia i przeciętną stopą życiową ludzi wyłącznie w celu zobrazowania „odpowiedniego” charakteru zasądzonej z tego tytułu kwoty. Uzupełniające stosowanie niniejszych kryteriów zdaniem Sądu nie podważy funkcji kompensacyjnej zadośćuczynienia. Pozwoli zaś nie doprowadzić do nadmiernego wzbogacenia wnioskodawców. Sąd podziela bowiem poglądy wyrażone wielokrotnie w orzecznictwie sądowym o możliwości posiłkowania się tymi kryteriami jedynie uzupełniająco w aspekcie urzeczywistnienia zasady sprawiedliwości społecznej (art. 2 Konstytucji RP) (vide: Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 stycznia 2011 r. w sprawie o sygn. akt I PK 145/10, OSNP 2012/5-6/66, Lex nr 905761, Wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 13 lutego 2013 r. w sprawie o sygn. akt II AKa 25/13, LEX nr 1294736, Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 6 maja 2004 roku II AKa 138/04).

I tak zasądzona kwota (w sumie 120.000 zł) stanowi siedemdziesięciokrotność minimalnego wynagrodzenia (które na dzień 1.01.2015 roku wynosi 1750 zł (Dz. U. z 2014 r. poz. 1220)) oraz aż trzydziestokrotność przeciętnego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw (które wynosiło w 2014 r. -3,978,71 zł zgodnie z Obwieszczeniem Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego z dnia 20 stycznia 2015 r. w sprawie przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw bez wypłaty nagród z zysku w 2014 r.). Wysokość zadośćuczynienia można nadto porównać do wartości gospodarstwa, na którym pracował represjonowany. Z zeznań E. P. (k.96) wynika jednoznacznie, iż aktualnie hektar podobnej ziemi kosztuje 20.000 zł., a zatem zasądzona kwota stanowiąca niejako połowę wartości gospodarstwa rolnego, na którym pracował represjonowany, stanowi odczuwalną wartość ekonomiczną, kompensując przy tym doznaną przez J. N. (1) krzywdę. Kwota ta jednocześnie nie może być odbierana jako nadmiernie wygórowana.

Z uwagi na powyższe wnioski o zadośćuczynienie ponad kwotę zasądzoną należało oddalić.

O odsetkach rozstrzygnięto w trybie art. 455 k.c. w zw. z art. 481 §1 i 2 k.c. (na podstawie art. 558 k.p.k. w zw. z art. 8 ust 3 ustawy lutowej stosowanych odpowiednio), zgodnie z żądaniem wniosków. Orzeczenie wydane w tym postępowaniu staje się bowiem wykonalne dopiero po uprawomocnieniu się. Dopiero z tą chwilą można przyjąć, że Skarb Państwa powinien spełnić świadczenie. Należy więc uznać, że z właściwości zobowiązania Skarbu Państwa do wypłaty odszkodowania i zadośćuczynienia przewidzianego w przepisach ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. wynika, że "terminem spełnienia świadczenia" (art. 455 k.c.) jest uprawomocnienie się orzeczenia o zasądzeniu odszkodowania.

Na marginesie należy wskazać, iż Sąd nie nadał orzeczeniu rygoru natychmiastowej wykonalności (mimo, iż wnioskowała o niniejsze N. P.), albowiem stosownie do art. 335 § 2 k.p.c. nie jest to możliwe w sprawach przeciwko Skarbowi Państwa.

O kosztach zastępstwa procesowego udzielonego wnioskodawczyni N. P. oraz wnioskodawcy J. N. (1) orzeczono na podstawie § 14 ust. 6 w zw. z § 2 ust. 2 w zw. z § 16 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. z 2002 r., Nr 162, poz. 1348).

O kosztach postępowania orzeczono na podstawie przepisu art. 13 ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (Dz. U. z 2014 r. poz.1851).

Marginalnie należy zauważyć, iż Sąd zgodnie z uprawnieniem wynikającym z przepisu art. 442 § 2 k.p.k. mając na uwadze ekonomikę procesową, ponownie rozpoznając sprawę poprzestał na ujawnieniu dowodów - nie mających wpływu na uchylenie wyroku, uznając za bezcelowe ich ponowne przeprowadzanie.